

Mācībspēku atbalsta materiāls 4. nodaļai: SKOLAS KATASTROFU GATAVĪBA UN DROŠA MĀCĪBU VIDE

MĀCĪBU MODULIS 20: Skolu katastrofu mītu un dezinformācijas atspēkošana

Autors: Von Hope/ VETREADY Project Partnership

Projekta numurs: 2024-1-ES01-KA220-VET-000257287

**Co-funded by
the European Union**

Finansēts ar Eiropas Savienības atbalstu. Izteiktie uzskati un viedokļi ir tikai autora(-u) atbildība un neatspoguļo Eiropas Savienības vai Servicio Español para la Internacionalización de la Educación (SEPIE) oficiālo nostāju. Ne Eiropas Savienība, ne finansējuma piešķirējinstanse nav atbildīga par šeit sniegto informāciju.

Mācībspēku atbalsta materiāla pārskats

Šis izglītotāju atbalsta materiāls ir izstrādāts, lai papildinātu apmācību moduli „**Skolu katastrofu mītu un dezinformācijas atspēkošana**”, sniedzot pielāgotas metodiskas un didaktiskas vadlīnijas, lai uzlabotu tā efektīvu īstenošanu.

Tā mērķis ir palīdzēt izglītotājiem:

- izprast šī moduļa **konkrētos pedagoģiskos mērķus**
- piemērot **atbilstošas mācību stratēģijas un rīkus**, lai iesaistītu profesionālās izglītības un apmācības, profesionālās tālākizglītības un apmācības un diasporas izglītojamos
- **veicināt galvenās aktivitātes**, sekmēt pārdomas un atbalstīt zināšanu saglabāšanu
- pielāgot apmācību **dažādiem formātiem** (klātienēs, tiešsaistēs, jauktas) un dažādām apmācāmo vajadzībām

Piezīme: Šī moduļa apguve un tam pievienotā testa izpilde dod tiesības saņemt profesionālās kompetences pilnveides apliecinājumu.

Šī mācību moduļa saturs

Mācību moduļa mērķis

Mācību moduļa sagaidāmie mācību rezultāti

Ievads: Kas ir skolu katastrofu mītu un dezinformācijas atspēkošana?

Galvenie jēdzieni un terminoloģija

Tēmas nozīmes izpratne

Kāpēc šis mācību modulis ir svarīgs?

Dabas katastrofas skolu katastrofu mītu un dezinformācijas atspēkošanas kontekstā

- Zemeštrīces
- Plūdi
- Karstuma viļņi

Apstāties un padomā

Tehnoloģiskās / rūpnieciskās katastrofas skolu katastrofu mītu un dezinformācijas atspēkošanas kontekstā

- Ķīmisko vielu noplūdes
- Elektroapgādes traucējumi
- Rūpnieciskie ugunsgrēki

Apstāties un padomā

Bioloģiskas / ar veselību saistītas katastrofas skolu katastrofu mītu un dezinformācijas atspēkošanas kontekstā

- Epidēmijas / uzliesmojumi (piem., gripas uzliesmojums)
- Pandēmijas
- Ar pārtiku saistītas saslimšanas / piesārņojums

Apstāties un padomā

Iedvesmojoša rīcība un labās prakses piemēri

Padziļinātai izpētei

Avoti

Ieteicamās mācību metodes un rīki

- **Scenārijos balstīta mācīšanās (SBL): Skolu katastrofu gatavība**
- Pārvērš izglītojamos no pasīviem faktu iegaumētājiem par aktīviem, kritiski domājošiem lēmumu pieņēmējiem ārkārtas situācijās.
- **Kāpēc izmantot SBL?**
Veicina reālistisku lēmumu pieņemšanas praksi. Māca izglītojamos atšķirt uzticamu informāciju no dezinformācijas. Veido spēju ievērot pareizās procedūras stresa un laika spiediena apstākļos.
- **Scenārijs: “Pretrunīgie brīdinājumi”**
Nacionālā katastrofu pārvaldības aģentūra ir izdevusi brīdinājumu par spēcīgu zemestrīci (vai plūdiem). Tajā pašā laikā sociālajos tīklos strauji izplatās ieraksts: **“NEVEICINIET evakuāciju — palikšana klasē ir drošāka! Iziet ārā ir bīstami!”**
- **Fakts:** Oficiālās iestādes instruē ikvienu nekavējoties evakuēt ēku un doties uz norādīto pulcēšanās vietu.
- **Izglītojamo uzdevums:** Dalībniekiem jāspēj:
 - izskaidrot, kā viņi pārbaudītu, kura informācija ir patiesa;
 - izklāstīt pareizo rīcības secību saskaņā ar oficiālajām procedūrām;
 - aprakstīt, kā viņi reaģētu uz dezinformāciju un to labotu.
- **Laika ierobežojums:** 5 minūtes lēmumu pieņemšanai
- **Grupu lomas:**
 - **A grupa:** aizstāv dezinformāciju (mītu)
 - **B grupa:** aizstāv oficiālo informāciju (faktu)
- **Mērķis:**
 - parādīt, cik pārliecinoša var šķist dezinformācija;
 - nostiprināt uzticēšanos oficiālajai un zinātniski pamatotajai informācijai.

Ieteicamās mācību metodes un rīki

- **Mītu un faktu atspēkošanas debates: Skolu katastrofu gatavība**
Pārejiet no vienkāršas faktu nosaukšanas uz aktīvu bīstamu mītu nojaukšanu, lai stiprinātu kritisko domāšanu un komunikāciju ārkārtas situācijās.
- **Scenārijs “Klases telpa kā patvērums”**
Mīts: “Zemestrīces laikā ir drošāk skriet ārā vai nostāties pie logiem.”
Fakts: Oficiālās vadlīnijas (AFAD, Sarkanā Krusta u.c.) nosaka: **“Noliecies, paslēpies un turi!”** — paslēpties zem stabila galda līdz grūdienu beigām, pēc tam mierīgi evakuēties uz pulcēšanās vietu.
- **Aktivitātes norise:**
 - **A komanda:** aizstāv mītu
 - **B komanda:** aizstāv faktuKatrai komandai jāatsaucas vismaz uz vienu oficiālu avotu.
Instruktors pēc debatēm apkopo pareizo, dzīvību glābjošo rīcību.
- **Kāpēc šī metode darbojas:**
 - veicina analītisko domāšanu un argumentācijas prasmes;
 - nostiprina pārbaudītas un uzticamas drošības informācijas izmantošanu;
 - palīdz izglītojamajiem atpazīt un atspēkot dezinformāciju.
- **Iznākums:**
Izglītojamie spēj atspēkot mītus, uzticēties oficiālajām vadlīnijām un veicināt drošības kultūru skolās.

Ieteicamās mācību metodes un rīki

- **Verifikācijas kontrolesaraksta izaicinājums: Skolu katastrofu gatavība**

Mērķis: Attīstīt izglītojamo spēju ātri atpazīt neuzticamu informāciju, izmantojot vienkāršu pieeju “Apstājies un padomā”. Veidot pārliecību par drošu un pamatotu informācijas pārbaudi pirms reaģēšanas vai tās tālākas izplatīšanas.

- **Scenārijs – “Nedrošās skolas ēkas ieraksts”**

Sociālajos tīklos strauji izplatās ieraksts:

“Pēc zemestrīces skolas ēkai ir plaisas, tā ir nedroša — vecākiem nekavējoties jāierodas pakal bērniem!”

Ieraksts ir no neapstiprināta profila un datēts pirms 3 gadiem.

- **Rīcība:** Izglītojamie izmanto 3 soļu verifikācijas kontrolesarakstu:

- **Avota pārbaude:** Vai informācija nāk no oficiālas iestādes (AFAD, Izglītības ministrija, pašvaldība)? — **Nē**

- **Datuma pārbaude:** Vai informācija ir aktuāla un saistīta ar notikumu? — **Nē**

- **Salīdzināšana:** Vai to var apstiprināt oficiālajos kanālos (skolas mājaslapā, pašvaldības brīdinājumu sistēmā)? — **Jā** — šobrīd **nav** izplatīti brīdinājumi

- **Rezultāts:**

Izglītojamie noraida nepatieso ierakstu un seko tikai oficiālajiem skolas drošības paziņojumiem.

- **Nodarbības padomi:**

- Uzstādiet **60 sekunžu** taimeri ātrai informācijas izvērtēšanai (simulē ārkārtas situācijas spriedzi).

- Pēc tam pārrunāji: **Kāpēc veci vai anonīmi ieraksti var šķist ticami?**

- Nostipriniet galveno vēstījumu: **Vienmēr apstājies, pārbaudi un pārliecinies pirms rīkoties vai dalīties ar informāciju.**

Iesaistes veicināšanas padomi

- **Profesionālās izglītības izglītojamie – darbība un tehnoloģiju fokuss:**
Izmantojiet spēlošanas elementus, interaktīvus mobilos testus un video demonstrējumus (piemēram, kā nostiprināt priekšmetus). Drošību tieši sasaistiet ar profesionālajām prasmēm (piem., darba vietas drošība).
Iedrošināšana: noturiet uzsvaru uz gatavību kā praktisku prasmi, kas sniedz kontroli. Izmantojiet hipotētiskus scenārijus; koncentrējieties uz rīcību nākotnē, nevis uz pagātnes traumām.
- **Profesionālās tālākizglītības pieaugušie izglītojamie (CVET) – esošās pieredzes izmantošana:**
Sāciet ar diskusijām, kurās tiek atzīta un apstiprināta viņu esošā zināšanu bāze par drošību mājās. Uzsveriet aktualitāti un praktisko ieguvumu (ROI – ieguldījuma atdeve) ģimenes un īpašuma aizsardzībai.
Apstiprināšana: cieniet viņu praktisko dzīves pieredzi. Nodrošiniet īsas, skaidras un efektīvas drošības procedūras, kā arī ģimenei noderīgus resursus.
- **Diasporas auditorijas – kultūru jūtīgums un valodas skaidrība:**
Izmantojiet valodu bez sarežģīta žargona un vienkāršus vizuālos materiālus. Koncentrējieties uz universāliem drošības principiem, kas piemēroti dažādās valstīs. Pievienojiet piemērus no dažādiem pasaules reģioniem.
Pieeja: ieviesiet skaidru “Pārejas noteikumu”, kas ļauj dalībniekiem atteikties no personisku pieredžu dalīšanās. Nemiet vērā iespējamu pieredzi, kas saistīta ar pārvietošanu vai smagiem pārdzīvojumiem.

Pielāgošanās stratēģijas

- **Mācību nodrošināšana klātienē**
 - Izmantojiet izdrukātas “Mīts vs. Fakts” kartītes darbam mazajās grupās.
 - Organizējiet “Apstāties un pārdomāt” situāciju lomu spēles — izglītojamie inscenē reālus katastrofu dezinformācijas piemērus.
 - Izvietojiet informatīvas infografikas telpā (zemestrīču mīti, pandēmiju mīti u.c.).
- **Mācību nodrošināšana tiešsaistē**
 - Izmantojiet virtuālās istabas (breakout rooms) lomu spēlēm “Apstāties un pārdomāt” aktivitāšu ietvaros.
 - Iekļaujiet īsus interaktīvus testus (piemēram, Kahoot vai Google Forms) mītu atspēkošanai.
 - Kopīgojiet PVO un ES civilās aizsardzības īsvideo tiešsaistes platformā vai tērzēšanā.
- **Kombinētā mācīšanās**
 - Sāciet ar tiešsaistē veiktu “mītu pārbaudes” testu, bet rezultātus pārrunājat klātienē.
 - Piešķiriet digitālās stāstniecības uzdevumu — izglītojamie veido īsus video, kuros labo katastrofu mītu.
 - Apvienojiet klātienē diskusijas ar pašvadītiem e-mācību materiāliem un refleksijas žurnāliem.
 - Pielāgojiet saturu vietējam kontekstam un dalībnieku tehnoloģiskajām iespējām. Mērķis — vienlīdzīga iesaiste un vienmērīga prasmju attīstīšana visos formātos.

Šajā modulī apgūstamās galvenās ESCO prasmes

- **ESCO transversālās prasmes T3.2 – Proaktīvas pieejas izmantošana**
- Prasmes fokuss (T3.2): Spēja ievākt, konceptualizēt, analizēt, sintetizēt un novērtēt informāciju, kas iegūta novērošanā, pieredzē, argumentācijā vai saziņas procesā, lai plānotu darbības, sasniegtu mērķus, risinātu problēmas un proaktīvi tiktu galā ar izaicinājumiem.
- Kā prasme tiek attīstīta modulī:
- Aktivitātēs “Apstājies un padomā” izglītojamie saskaras ar reālām dezinformācijas situācijām un izvērtē avotus, paredz sekas un plāno pareizu rīcību.
- Grupas darbā “Mīts vai fakts” izglītojamie analizē apgalvojumus, pamato atbildes ar pierādījumiem un attīsta analītisko domāšanu un proaktīvu problēmrisināšanu.
- Vingrinājumā “Skolas gatavības plāns” dalībnieki izstrādā praktisku ārkārtas situāciju reaģēšanas plānu, paredz riskus un nosaka konkrētas rīcības, izmantojot apgūtās zināšanas.
- Šāda refleksija pārvērš zināšanas proaktīvā, uz mērķi vērstā lēmumu pieņemšanā.

Mācību sasniegumu vērtēšanas atbalsts – kā pārbaudīt mācību sasniegumus

Šī mācību moduļa beigās mācību dalībnieki aizpilda 10 jautājumu testu ar atbilžu variantiem, kas izstrādāts, lai novērtētu viņu izpratni par sesijā apgūtajiem galvenajiem jēdzieniem.

Papildu vērtēšanas stratēģijas:

- **Refleksijas žurnāls – “No mīta uz realitāti”**
Darbības apraksts: Pēc moduļa apguves izglītojamie uzraksta īsu refleksiju, aprakstot vienu katastrofu tematiku saistītu mītu, kuram iepriekš ticēja, un to, kā viņu izpratne mainījās pēc nodarbības. Viņi iekļauj arī vienu piemēru, kā jaunās zināšanas pielietos mājās.
Ko tas atklāj: Parāda koncepcionālu izpratni un personīgu transformāciju. Ļauj pasniedzējiem izvērtēt, vai izglītojamie spēj internalizēt patiesu informāciju un pārvērst to reālās drošas rīcības uzvedībā.
- **Grupas aktivitāte “Informācijas pārbaudes izaicinājums”**
Darbības apraksts: Izglītojamie darbojas mazās grupās un izvērtē trīs sociālo tīklu ierakstus par neseniem katastrofu notikumiem. Katra grupa nosaka, kuri ieraksti ir uzticami, pamato iemeslus un prezentē savu spriedumu.
Ko tas atklāj: Vērtē kritisko domāšanu, informācijas pratību un komandas argumentācijas prasmes. Parāda izglītojamo spēju atpazīt dezinformāciju, pamatot secinājumus ar pierādījumiem un efektīvi komunicēt rezultātus.

Papildus resursi

- **Seven Myths About Disasters Debunked**

<https://www.preventionweb.net/news/seven-myths-about-disasters-debunked-separating-disaster-facts-disastrous-falsehoods>

UNDRR raksts, kas skaidri izskaidro un labo izplatītākos katastrofu mītus, padarot to īpaši piemērotu diskusijām klasē vai mītu atspēkošanas aktivitātēm.

- **Disinformation Stops With You – Infographic Set**

https://www.cisa.gov/sites/default/files/publications/disinformation_stops_with_you_infographic_set_508.pdf

Vienkāršs, vizuāli skaidrs infografiku kopums, kas palīdz pedagogiem izskaidrot, kā dezinformācija izplatās un kādas darbības indivīdi var veikt tās apturēšanai.

- **Countering False Information on Social Media in Disasters**

https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/SMWG_Countering-False-Info-Social-Media-Disasters-Emergencies_Mar2018-508.pdf

Praktiska, atvērtās piekļuves rokasgrāmata ar stratēģijām, kā identificēt, pārbaudīt un apstrīdēt nepatiesu informāciju katastrofu laikā — noderīga pedagogu sagatavošanai vai pieredzējušiem izglītojamiem.

Avoti

Official Reports and Guidelines

- European Commission. (2024). *Disaster risk management in schools*. EU Civil Protection and Humanitarian Aid. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/european-disaster-risk-management_en
- Red Cross. (n.d.). *Disaster preparedness for schools*. <https://www.redcross.org/get-help/how-to-prepare-for-emergencies/schools.html>
- United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). (n.d.). *Disaster risk reduction in education*. <https://www.undrr.org/education>
- World Health Organization. (2020). *Managing epidemics: Health emergencies in schools*. <https://www.who.int/publications/i/item/managing-epidemics>

Multimedia / Videos

- TED-Ed. (2015, March 18). *Earthquake safety for schools* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=Vv3_ZU8rKjQ

News / Case Studies / Reports Cited in Examples

- Civil Protection and Humanitarian Aid. (2024). *European disaster resilience goals*. European Commission. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/european-disaster-risk-management/european-disaster-resilience-goals_en
- World Meteorological Organization (WMO). (2022). *State of climate-related disasters in Europe and globally*. <https://public.wmo.int/en/resources/library>

Educational and Informational Articles / Campaigns

- European Environment Agency (EEA). (2021). *Climate adaptation and resilience in schools*. <https://climate-adapt.eea.europa.eu/nn/eu-policy/eu-adaptation-policy/eu-adaptation-strategy>
- European Commission. (2021). *EU adaptation strategy: Building climate-resilient societies*. https://climate.ec.europa.eu/eu-action/adaptation-and-resilience-climate-change/european-climate-resilience-and-risk-management-integrated-framework_en

PARTNERİBA

<https://ied.eu/>

<https://denizli.afad.gov.tr/>

<https://neotalentway.com/>

<https://www.eva93.lv/>

<https://ngo-nfe4y.com.ua/en>

<https://vonhope.is/>

**Lai vērtīga un iedvesmojoša mācīšanās ar VET-READY
4. nodaļu «SKOLAS KATASTROFU GATAVĪBA UN DROŠA
MĀCĪBU VIDE»**

**un 20. mācību moduli «Skolu katastrofu mītu un
dezinformācijas atspēkošana»!**

SEKO MUMS

<https://vetready.eu/>